

**WYŁĄCZENIE
ODPOWIEDZIALNOŚCI
CYWILNOPRAWNEJ
DOSTAWCÓW USŁUG
SIECIOWYCH ZA TREŚCI
UŻYTKOWNIKÓW**

Daria Katarzyna Gęsicka

MONOGRAFIE LEX

a Wolters Kluwer business

WYŁĄCZENIE ODPOWIEDZIALNOŚCI CYWILNOPRAWNEJ DOSTAWCÓW USŁUG SIECIOWYCH ZA TREŚCI UŻYTKOWNIKÓW

Daria Katarzyna Gęsicka

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

LEX

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2014

Stan prawny na 2 lipca 2014 r.

Recenzent

Dr Tomasz Targosz

Redakcja serii

Janusz Barta

Ryszard Markiewicz

Alicja Pollesch

Wydawca

Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący

Ewa Fonkowicz

Łamanie

Wolters Kluwer

Układ typograficzny

Marta Baranowska

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawoLubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ

Więcej na www.legalnakultura.pl

POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by Wolters Kluwer SA, 2014

ISBN 978-83-264-3318-4

ISSN 1897-4392

Wydane przez:

Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 00, fax 22 535 81 35

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Moim Rodzicom i Rodzeństwu

Spis treści

Wykaz skrótów / 13

Wstęp / 21

Rozdział I

Wprowadzenie / 29

1. Początki i rozwój sieci informatycznych na świecie / 29
2. Początki Internetu w Polsce / 33

Rozdział II

Pojęcie „dostawcy usług sieciowych” (Internet service provider) / 40

Rozdział III

Odpowiedzialność dostawców usług sieciowych w systemie prawa amerykańskiego / 50

1. Uwagi wstępne / 50
2. Początki tworzenia odpowiedzialności dostawcy usług sieciowych „za słowo” w systemie prawa amerykańskiego / 51
 - 2.1. Etapy rozwoju odpowiedzialności „za słowo” / 51
 - 2.2. Przed uchwaleniem The Communications Decency Act / 53
 - 2.2.1. Uwagi wstępne / 53
 - 2.2.2. Sprawa *Cubby, Inc. v. CompuServe, Inc.* / 53
 - 2.2.3. Sprawa *Stratton Oakmont, Inc. v. Prodigy Services* / 58
 - 2.3. Ustawa o dobrych obyczajach w sieci (The Communications Decency Act) / 63
 - 2.3.1. Uwagi wstępne / 63
 - 2.3.2. Sprawa *Reno v. ACLU* / 65

- 2.3.3. Sprawa *Kenneth Zeran v. America Online* / 67
- 2.3.4. Sprawa *Blumenthal v. Drudge and America Online, Inc.* / 71
- 2.3.5. Sprawa *Jane Doe and John Doe v. America Online, Inc.* / 74
- 2.3.6. Sprawa *Gucci America v. Hall & Associates Denice Hall and Mindspring Entreprises, Inc.* / 77
- 2.3.7. Sprawa *Lunney v. Prodigy Services* / 80
- 3. Naruszenie praw autorskich / 83
 - 3.1. Uwagi wstępne / 83
 - 3.2. Odpowiedzialność bezpośrednia (*direct liability*) / 85
 - 3.2.1. Uwagi wstępne / 85
 - 3.2.2. Sprawa *Playboy Enterprises, Inc. v. Frena* / 86
 - 3.2.3. Sprawa *Religious Technology Center v. Netcom On-line Communication Services, Inc.* / 89
 - 3.3. Odpowiedzialność za czyn cudzy (*vicarious liability*) / 93
 - 3.3.1. Uwagi wstępne / 93
 - 3.3.2. Sprawa *Marobie-FL, Inc. v. National Association of Fire Equipment Distributors* / 97
 - 3.3.3. Sprawa *Artists Music, Inc. v. Reed Publishing, Inc.* / 99
 - 3.3.4. Sprawa *Polygram International Publishing v. Nevada/TIG, Inc.* / 101
 - 3.4. Odpowiedzialność pośrednia (*contributory liability*) / 105
 - 3.5. Wyłączenie odpowiedzialności dostawców usług sieciowych z tytułu naruszenia praw autorskich w Digital Millennium Copyright Act z 1998 r. / 109
 - 3.5.1. Uwagi wstępne / 109
 - 3.5.2. Tymczasowy przekaz (*transitory communications*) / 110
 - 3.5.3. Systemowe, krótkotrwałe przechowywanie danych w pamięci podręcznej (*system caching*) / 111
 - 3.5.4. Przechowywanie informacji w systemach lub sieciach na żądanie użytkowników (*storage of information on systems or networks at direction of users*) / 112
 - 3.5.5. Narzędzia służące do lokalizacji informacji (*information location tools*) / 115

- 3.5.6. Instytucje oświatowe nieprowadzące działalności gospodarczej (*non-profit educational institutions*) / **116**
- 3.5.7. Roszczenie informacyjne (*subpoena to identify infringer*) / **117**
- 3.5.8. Dodatkowe postanowienia / **118**
- 3.5.9. Orzecznictwo sądów amerykańskich po uchwaleniu DMCA. Ocena funkcjonowania aktu / **119**
 - 3.5.9.1. Uwagi wstępne / **119**
 - 3.5.9.2. Sprawa *A&M Records v. Napster, Inc.* / **120**
 - 3.5.9.3. Sprawa *MGM Studios, Inc. v. Grokster Ltd* / **127**
 - 3.5.9.4. Sprawa *Arista Records, LLC v. Lime Group, LLC* / **129**
 - 3.5.9.5. Sprawa *Viacom International, Inc. i inni v. YouTube, Inc., You Tube, LLC., Google, Inc.* / **131**
- 3.6. Wnioski / **134**

Rozdział IV

Wyłączenie odpowiedzialności dostawców usług sieciowych w systemie prawa Unii Europejskiej / 142

- 1. Uwagi wstępne / **142**
- 2. Sytuacja prawna dostawców usług sieciowych w krajach Unii Europejskiej przed wejściem w życie dyrektywy o handlu elektronicznym / **144**
 - 2.1. Uwagi wstępne / **144**
 - 2.2. Odpowiedzialność dostawców dostępu do sieci / **145**
 - 2.3. Odpowiedzialność dostawcy zawartości w sieci (*content provider*) / **147**
 - 2.4. Odpowiedzialność dostawcy usług świadczonych drogą elektroniczną / **151**
 - 2.4.1. Uwagi wstępne / **151**
 - 2.4.2. Odpowiedzialność dostawcy usług sieciowych w Niemczech / **152**
 - 2.4.3. Odpowiedzialność dostawców usług sieciowych w Hiszpanii / **155**
 - 2.4.4. Odpowiedzialność dostawców usług sieciowych w Holandii / **156**

- 2.4.5. Odpowiedzialność dostawców usług sieciowych we Francji / **158**
- 2.4.6. Odpowiedzialność dostawców usług sieciowych w Szwecji / **161**
- 2.4.7. Odpowiedzialność dostawców usług sieciowych w Wielkiej Brytanii / **162**
- 2.4.8. Odpowiedzialność dostawców usług sieciowych w Polsce / **164**
- 2.4.9. Wnioski / **172**
- 3. Dyrektywa o handlu elektronicznym i jej implementacja do porządków prawnych państw członkowskich Unii Europejskiej / **174**
 - 3.1. Uwagi wstępne / **174**
 - 3.2. Zakres przedmiotowy / **178**
 - 3.2.1. Uwagi wstępne / **178**
 - 3.2.2. Pojęcie usług społeczeństwa informacyjnego / **179**
 - 3.2.3. Pojęcie dostawcy usług sieciowych w świetle dyrektywy o handlu elektronicznym / **188**
 - 3.2.4. Systematyka aktu / **189**
 - 3.3. *Mere conduit* – zwykły przesył / **192**
 - 3.3.1. Uwagi wstępne / **192**
 - 3.3.2. Relacja art. 12 u.ś.u.d.e do art. 23¹ pr. aut. / **215**
 - 3.4. Usługa cachingu / **221**
 - 3.5. Usługa hostingu / **247**
 - 3.5.1. Uwagi wstępne / **247**
 - 3.5.2. Procedura notyfikacyjna (*notice and take down procedure*) / **288**
 - 3.6. Odpowiedzialność operatorów systemów wyszukiwawczych i administratorów katalogów odesłań hipertekstowych / **302**
 - 3.7. Brak generalnego obowiązku monitorowania danych / **305**
- 4. Wnioski *de lege ferenda* / **310**
 - 4.1. Uwagi wstępne / **310**
 - 4.2. Postulaty *de lege ferenda* / **316**

Rozdział V

Prawo właściwe dla odpowiedzialności dostawców usług sieciowych za treści użytkowników / 332

1. Zagadnienia wstępne / **332**
 - 1.1. Naruszenia wielomejskowe / **332**
 - 1.2. Pojęcie elektronicznego czynu niedozwolonego / **333**
 - 1.3. Problematyka szczególnej normy kolizyjnej dla elektronicznych czynów niedozwolonych / **336**
 - 1.4. Charakter prawny zasady państwa pochodzenia (art. 3a u.ś.u.d.e.) / **340**
2. Prawo właściwe dla odpowiedzialności dostawców usług sieciowych na podstawie rozporządzenia Rzym II / **346**
 - 2.1. Uwagi wstępne / **346**
 - 2.2. Prawo właściwe dla zobowiązań pozaumownych – zagadnienia ogólne / **347**
 - 2.3. Prawo właściwe dla odpowiedzialności dostawców usług sieciowych za treści użytkowników naruszające zasady uczciwej konkurencji na podstawie art. 6 rozporządzenia Rzym II / **354**
 - 2.4. Prawo właściwe dla odpowiedzialności dostawców usług sieciowych za treści użytkowników naruszające prawa własności intelektualnej / **358**
 - 2.4.1. Uwagi wstępne / **358**
 - 2.4.2. Zasada traktowania narodowego a prawo prywatne międzynarodowe / **359**
 - 2.4.3. Artykuł 5 ust. 2 konwencji berneńskiej jako norma kolizyjna / **361**
 - 2.4.4. Prawo właściwe dla odpowiedzialności dostawców usług sieciowych za treści użytkowników naruszające prawa własności intelektualnej na podstawie art. 8 rozporządzenia Rzym II / **362**
 - 2.4.5. Rozwiązania alternatywne dla rozporządzenia Rzym II / **368**
 - 2.5. Prawo właściwe dla odpowiedzialności dostawców usług sieciowych za treści użytkowników naruszające dobra osobiste osób trzecich na podstawie art. 15 i 16 p.p.m. / **373**
 - 2.6. Wnioski / **389**

Bibliografia / **391**

Źródła internetowe / **403**

Wykaz powołanych orzeczeń / **409**

Wykaz skrótów

1. Akty prawne

- ACTA** Umowa handlowa dotycząca zwalczania obrotu towarami podrobionymi między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, Australią, Kanadą, Japonią, Republiką Korei, Meksykańskimi Stanami Zjednoczonymi, Królestwem Marokańskim, Nową Zelandią, Republiką Singapuru, Konfederacją Szwajcarską i Stanami Zjednoczonymi Ameryki (Anti-Counterfeiting Trade Agreement), opublikowana jako załącznik we wniosku – Decyzji Rady w sprawie zawarcia umowy handlowej dotyczącej zwalczania obrotu towarami podrobionymi między Unią Europejską i jej Państwami Członkowskimi, Australią, Kanadą, Japonią, Republiką Korei, Meksykańskimi Stanami Zjednoczonymi, Królestwem Marokańskim, Nową Zelandią, Republiką Singapuru, Konfederacją Szwajcarską i Stanami Zjednoczonymi Ameryki, Bruksela dnia 24 czerwca 2011 r., COM (2011) 380 final, 2011/0167 (NLE), eur-lex.europa.eu
- CDA** The Communications Decency Act z dnia 1 lutego 1996 r. (Pub. L. No. 104–104, 110 Stat. 56)
- DEA** Digital Economy Act z dnia 8 kwietnia 2010 r. (2010 c. 24)

- DMCA** Digital Millennium Copyright Act z dnia 28 października 1998 r. (Pub. L. No. 105–304, 112 Stat. 2860)
- dyrektywa 98/84/WE** dyrektywa 98/84/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 listopada 1998 r. w sprawie prawnej ochrony usług opartych lub polegających na warunkowym dostępie (Dz. Urz. WE L 320 z 28.11.1998, s. 54; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 6, t. 3, s. 147)
- dyrektywa 2001/29/WE** dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz. Urz. WE L 167 z 22.06.2001, s. 10; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, s. 230)
- dyrektywa 2004/48/WE** dyrektywa 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (Dz. Urz. WE L 157 z 30.04.2004, s. 45; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 2, s. 32)
- dyrektywa o handlu elektronicznym** dyrektywa 2000/31/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 8 czerwca 2000 r. w sprawie niektórych aspektów prawnych usług społeczeństwa informacyjnego, w szczególności handlu elektronicznego w ramach rynku wewnętrznego (dyrektywa o handlu elektronicznym) (Dz. Urz. WE L 178 z 17.07.2000, s. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 25, s. 399)
- ECC** Bundesgesetz, mit dem bestimmte rechtliche Aspekte des elektronischen Geschäfts- und Rechtsverkehrs geregelt (E-Commerce-Gesetz – ECC) und das Signaturgesetz sowie die Zivilprozessordnung geändert werden z dnia 21 grudnia 2001 r. (BGBl. I Nr. 152/2001)

KPP	Karta praw podstawowych Unii Europejskiej ogłoszona w Strasburgu dnia 12 grudnia 2007 r. przez Parlament Europejski, Radę i Komisję (Dz. Urz. UE C 83 z 30.03.2010, s. 389)
k.c.	ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 121)
Konstytucja RP	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
konwencja berneńska	Konwencja berneńska o ochronie dzieł literackich i artystycznych z dnia 9 września 1886 r. (Dz. U. z 1935 r. Nr 84, poz. 515 z późn. zm.)
konwencja rzymska	Konwencja o prawie właściwym dla zobowiązań umownych, otwarta do podpisu w Rzymie dnia 19 czerwca 1980 r. (Dz. Urz. UE C 169 z 8.07.2005, s. 10, z późn. zm.)
LCEN	Loi no. 2004-575 du juin 2004 pour la confiance dans l'économie numérique (JORF 2004, nr 0143)
LDA	Loi du 30 juin 1994 relative au droit d'auteur et aux droits voisins (Moniteur Belge, 27 juillet 1994, z późn. zm.)
LSSI	Ley 34/2002, de 11 de julio, de Servicios de la Sociedad de la Información y de Comercio Electrónico (Boletín Oficial del Estado 2002, nr 166)
porozumienie TRIPS	Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (Dz. Urz. WE L 336 z 23.12.1994, s. 214; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 11, t. 21, s. 305)
p.p.m.	ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz. U. Nr 80, poz. 432)
pr. aut.	ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 z późn. zm.)

p.w.p.	ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1410)
rozporządzenie 44/2001	rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych, (Dz. Urz. WE L 12 z 16.01.2001, s. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 19, t. 4, s. 42, z późn. zm.)
rozporządzenie Rzym I	rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I) (Dz. Urz. UE L 177 z 4.07.2008, s. 6)
rozporządzenie Rzym II	rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 864/2007 z dnia 11 lipca 2007 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych (Rzym II) (Dz. Urz. UE L 199 z 31.07.2007, s. 40)
TDG	Gesetz über die Nutzung von Telediensten z dnia 22 lipca 1997 r. (BGBl. I, s. 1870)
TFUE	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012, s. 47)
TMG	Telemediengesetz z dnia 26 lutego 2007 r. (BGBl. I, s. 179)
u.o.b.d.	ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych (Dz. U. Nr 128, poz. 1402 z późn. zm.)
US Code	u.ś.u.d.e. – ustawa z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1422)
u.z.n.k.	ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jedn.: Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 z późn. zm.)

- WPPT** Traktat WIPO sporządzony w Genewie dnia 20 grudnia 1996 r. o artystycznych wykonaniach i fonogramach (Dz. U. z 2004 r. Nr 41, poz. 375)
- WTC** Traktat WIPO o prawie autorskim sporządzony w Genewie dnia 20 grudnia 1996 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 3, poz. 12)

2. Czasopisma i publikatory

- BGBL.** Bundesgesetzblatt
- CMLR** Common Market Law Review
- CRI** Computer Law Review International
- EPS** Europejski Przegląd Sądowy
- GRUR** Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht
- JIPITEC** Journal of Intellectual Property, Information Technology and E-Commerce Law Technology
- JIPLP** Journal of Intellectual Property Law and Practice
- JOLS** The Journal of Legal Studies
- JORF** Journal officiel de la République française
- KPP** Kwartalnik Prawa Prywatnego
- MLR** Michigan Law Review
- MMR** Multimedia und Recht
- M. Praw.** Monitor Prawniczy
- NJW** Neue Juristische Wochenschrift
- OSP** Orzecznictwo Sądów Polskich
- PiP** Państwo i Prawo
- PPH** Przegląd Prawa Handlowego
- RCADI** Recueil des Cours de l'Académie de Droit International de La Haye
- St. Iur.** Studia Iuridica

ZNUJ	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego
ZNUJ PPWI	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Prawa Własności Intelektualnej
ZNUJ PWOWI	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Wynalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej
ZUM	Zeitschrift für Urheber- und Medienrecht

3. Inne

AG	Amtsgericht (niemiecki sąd rejonowy)
AGCOM	Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni (włoski urząd ds. komunikacji)
ALI	American Law Institute (amerykański instytut prawa)
AOL	America Online
BGH	Bundesgerichtshof (niemiecki Federalny Trybunał Sprawiedliwości)
CLIP	European Max-Planck – Group on Conflicts in Intellectual Property (Europejska Grupa Max Planck w sprawie kolizyjnoprawnych zagadnień własności intelektualnej)
ETPC	Europejski Trybunał Praw Człowieka
ETS	Europejski Trybunał Sprawiedliwości
EWHC	High Court of Justice of England and Wales (sąd wyższej instancji dla Anglii i Walii)
ISP	Internet service provider
OFCOM	Office of Communications (brytyjskie biuro komunikacji)
OLG	Oberlandesgericht (niemiecki krajowy sąd apelacyjny)

PILA	Private International Law Association of Korea (koreańskie stowarzyszenie prawa prywatnego międzynarodowego)
SA	sąd apelacyjny
SN	Sąd Najwyższy
TSUE	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
UGC	User-generated content

Wstęp

Thomas Jefferson w liście do Samuela Kerchevala z 12 lipca 1816 r. pisał, że choć nie jest zwolennikiem częstych zmian w konstytucji oraz innych aktach prawnych, nie mogą one odstawać od poziomu rozwoju społeczeństwa¹. Sfera posługiwania się nowoczesną techniką informatyczną ulega bardzo dynamicznym zmianom. Sieci teleinformatyczne, jak np. Internet, nie są jedyną nową technologią we współczesnym świecie. Rozwój technologii sprawiał, że społeczeństwo industrialne zaczęło przekształcać się w społeczeństwo kognitywne². Mapa zasięgu sieci teleinformatycznych, zwłaszcza szybkich łączy, jest wykorzystywana do wyznaczania obszarów rozwiniętych oraz rozwijających się. Wskutek pojawienia się medium opartego na interaktywności nowego znaczenia nabierają dotychczasowe wartości, a istniejące wyraźne granice rozmywają się pod wpływem możliwości oferowanych przez Internet.

Jednym z ewidentnych przypadków „[r]e-wolucji” jest wyłonienie się wirtualnych światów. Tytułem przykładu można wymienić *World of Warcraft*, *Second-Life* lub *Planet Calypso*. Popularność tych światów jest ogromna – liczba ich użytkowników sięga 750 mln, z czego 136 mln to tzw. użytkownicy aktywni, czyli tacy, którzy na życie w wirtualnym świecie poświęcają średnio dwadzieścia godzin w tygodniu. W dowcipny sposób przenikanie się światów rzeczywistego i wirtualnego zostało

¹ Napis na memoriale Thomasa Jeffersona znajdującym się w Waszyngtonie. Tekst ten pierwotnie pojawił się w liście do Samuela Kerchevala z 12 lipca 1816 r. R. Corbett, Í.M. de Vigo, *Projekt sprawozdania w sprawie projektu Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy (2004/2129(INI)) z 28 września 2004 r.*, Komisja Spraw Konstytucyjnych http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/pr/542/542869/542869pl.pdf (data dostępu 2 maja 2014 r.).

² Zob. definicja społeczeństwa kognitywnego zaprezentowana w artykule: B. Czwartos, R. Kozieł, *Polityka edukacyjna UE jako przyczynnik do rozwoju społeczeństwa kognitywnego*, *Neofilolog* 2007, nr 28, s. 42–55. Por. też rozważania na temat społeczeństwa informacyjnego: L.W. Zacher, *Transformacje społeczeństw. Od informacji do wiedzy. Interdyscyplinarne wykłady, wpływ techniki i globalizacji*, Warszawa 2007, s. 47–71.

ujęte przez Sheldona Coopera, bohatera serialu pt. *Teoria wielkiego podrywu*. W sytuacji gdy Sheldonowi skradziono wirtualnego strusia, zadał on następujące pytanie retoryczne: „W jakim nam przyszło żyć świecie, że człowiek człowiekowi kradnie strusia-wojownika?”³. Dodatkowo bohater wezwał prawdziwą policję w celu zgłoszenia kradzieży. W ten nieco groteskowy i przerysowany sposób reżyserzy serialu chcieli pokazać, jak istotnym elementem codzienności staje się świat wirtualny.

Internet jest nie tylko źródłem wiedzy oraz miejscem wirtualnych spotkań użytkowników, ale także środowiskiem ścierania się interesów różnych grup społecznych. Za jego pomocą sprzedawcy walczą o klientów, a twórcy zabiegają o popularność. Internetu używają także przywódcy państw wykazujących tendencje separatystyczne oraz totalitarystyczne. Przykładem użycia Internetu jako środka izolacji międzynarodowej było działanie władz Iranu, które postanowiły stworzyć własną Wirtualną Sieć Prywatną, co wiązało się z odcięciem obywatelom dostępu do innych niż irańskie witryn, jak Gmail, Google, Facebook czy Twitter⁴. Działania te miały zapobiec komunikowaniu się przez rebeliantów. Wywołały one falę zamieszek.

Wirtualny świat może stanowić nie tylko utwór w rozumieniu prawa autorskiego, ale w świecie tym użytkownicy nabywają przedmioty wirtualne, np. magiczny miecz, które sprzedawane są nie tylko w obrębie wirtualnej rzeczywistości, ale wydostają się poza nią i osiągają realną rynkową cenę⁵, a transakcje mające ze przedmiot wirtualne dobra (np. wirtualną walutę) mogą podlegać opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług⁶. Tytułem przykładu wskazać można, że gracz *World of Warcraft* Shaks wylicytował w sierpniu 2007 r. wirtualną postać – nocnego elfa wyposażonego w najlepsze wirtualne przedmioty oraz najwyż-

³ Tłum. własne. Treść oryginalnego cytatu: „*What kind of world do we live in where a man would take another's man battle ostrich?*”. Cytat z odcinka sezonu 4 pt. *Zarnecki Incursion*.

⁴ Sg. *Iran zablokował Gmail*. „Na żądanie obywateli”, <http://www.polskieradio.pl/23/3/Artykul/689946,Iran-zablokował-gmail-Na-zadanie-obywateli> (data dostępu 25 września 2012 r.).

⁵ R. Frelek, *Własność wirtualna? (w:) Internet. Ochrona wolności, własności i bezpieczeństwa*, red. G. Szpor, Warszawa 2011, s. 280.

⁶ G. Leśniak, *Realna sprzedaż wirtualnych towarów to realny podatek*, *Gazeta Prawna* 2013, 5 grudnia, <http://www.gazetaprawna.pl/artykuly/763485,realna-sprzedaz-wirtualnych-towarow-to-realny-podatek.html> (data dostępu 13 maja 2014 r.).

szy poziom doświadczenia – za kwotę 7 tys. euro⁷. Użytkownicy wirtualnych światów funkcjonują w nich pod postacią awatarów, stworzonych przez siebie postaci, którym dają cechy własnej osobowości, a także te przymioty, które sami pragnęliby posiadać. Posiadacze, a zarazem twórcy awatarów, identyfikują się ze stworzonymi przez siebie postaciami, co rodzi pytanie o możliwość kwalifikowania tych twórców jako elementu wizerunku osób fizycznych⁸.

Początek lat 90. XX w. przyniósł światu rewolucję medialną. Dzieło, które zapoczątkował Tim Berners-Lee 17 maja 1991 r. podczas spotkania Komitetu ds. Koordynacji Centrum Komputerowego CERN⁹, tzw. C5 (CERN Computer Centre Coordination Committee), wiązało się nie tylko ze stworzeniem nowych możliwości komunikacji, lecz także z pojawieniem się nowych sposobów dokonywania naruszeń. Jak stwierdził M. Castells, zaletą nowych technologii, a zarazem ich immanentną cechą jest to, że „ludzie robią z nich zupełnie inny użytek, niż planowali twórcy tych nowinek”. Co więcej, autor przyznaje, że właśnie ta spośród wielu ludzkich cech „leży u podstaw kreatywności społeczeństwa i innowacyjności w biznesie”¹⁰. Z naruszeniami w Internecie nierozzerwalnie łączy się kwestia odpowiedzialności za ich skutki. Zwłaszcza w dziedzinie prawa własności intelektualnej zauważalny jest wzrost liczby naruszeń. W tej mierze bardzo trafnego spostrzeżenia dokonał T. Wu, stwierdzając, że kiedyś, nie tak dawno temu, bo nawet w latach 60 XX w., dokonanie naruszenia praw autorskich nie było sprawą łatwą. Wymagało to bowiem posiadania albo maszyny drukującej, albo stacji radiowej lub urządzeń umożliwiających zapis dźwięków, a niewiele osób takie urządzenia posiadało. Obecnie, z technologicznego punktu widzenia, każdy mężczyzna i każda kobieta, każde przedsiębiorstwo, a nawet każde dziecko mają możliwość zwielokrotnienia i rozpowszech-

⁷ W. Wrzos, *Wszystko, co musisz wiedzieć o handlu wirtualnymi dobrami w grach*, Komputer Świat 2013, 13 listopada, <http://www.komputerswiat.pl/artykuly/redakcyjne/2013/11/handel-wirtualnymi-dobrami-w-grach.aspx> (data dostępu 13 maja 2014 r.).

⁸ G. Lastowka, D. Hunter, *The Laws of the Virtual Worlds*, University of Pennsylvania Law School, Public Law and Legal Theory Research Paper Series, Research Paper 2003, nr 26, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=402860, s. 83 (data dostępu 25 marca 2014 r.).

⁹ Europejskie Centrum Częstek Elementarnych w Genewie.

¹⁰ Cyt. za: R. Frelek, *Własność wirtualna?*, s. 279.

nienia różnych treści, co oznacza także możliwość dokonania przez nich naruszenia praw autorskich¹¹.

Należy pamiętać o tym, że korzystanie z Internetu, które z dnia na dzień staje się coraz łatwiejsze, jest możliwe dzięki podmiotom, które nie tylko pośredniczą w komunikacji elektronicznej, lecz także czuwają nad jej prawidłowością i ją usprawniają. Znajdujący się w środkowej części łańcucha komunikacji (lub w tzw. wąskim gardle) dostawcy usług sieciowych świadczą na rzecz użytkowników rozmaitego rodzaju usługi, dostarczając im narzędzi oraz specjalnych programów, które umożliwiają podjęcie zamierzonych działań, choć często po wręczeniu użytkownikom takiego „orzęza” tracą nad nim kontrolę. Nie należy jednak zapominać, że ich działania nie tylko na bieżąco zaspokajają zapotrzebowania użytkowników, ale często prowadzą także do rozwoju konkretnych usług, co przekłada się na wyższą jakość komunikacji oraz przepływu informacji. Mając na uwadze pełnioną przez nich funkcję w procesie komunikacji, a także w rozwoju nowych technologii oraz społeczeństwa informacyjnego, należy zastanowić się nad mechanizmami prawnymi, które regulują ich status i wpływają na ich codzienne funkcjonowanie.

Niniejsza praca poświęcona jest odpowiedzialności cywilnej dostawców usług sieciowych za treści użytkowników, a w szczególności przesłankom jej wyłączenia. Chodzi tu o sytuacje, gdy dostawcy pośredniczą w komunikacji między użytkownikami i z uwagi na to, że świadczą na ich rzecz usługi sieciowe, w pewien sposób pozostają w związku z naruszeniami dokonanymi przez użytkowników. W określonych zaś przez prawo stanach faktycznych dostawcy, z uwagi na ich pośrednią funkcję w komunikacji, nie ponoszą odpowiedzialności. Poza zakresem rzeczowym opracowania znalazły się czyny własne dostawców usług sieciowych.

Praca podzielona została na pięć części, z których każda zawarta została w odrębnym rozdziale.

W rozdziale I przedstawione zostało tło sytuacyjne rozważań, które jednocześnie wyznacza ich granice czasowe. Rozdział ten poświęcono historii rozwoju Internetu oraz innych sieci teleinformatycznych. Historyczne rozważania przedstawione zostały w dwóch częściach podporządkowanych kryterium terytorialnemu. W pierwszej części omówiona

¹¹ T. Wu, *Tolerated Uses*, Columbia Journal of Law and Arts 2008, nr 81, s. 617–618; cyt. za: J. Tehranian, *Infringement Nation. Copyright 2.0 and You*, New York 2011, s. XVI (tłum. własne).

została ewolucja sieci teleinformatycznych na świecie wraz ze wskazaniem najistotniejszych wydarzeń w tym zakresie – w tym pojawienia się nowych usług lub nowych dostawców. W drugiej części przedstawiona została historia rozwoju sieci teleinformatycznych w Polsce. Prezentacja ewolucji sieci teleinformatycznych ma na celu pokazanie tego, jak bardzo rozwinął się ten sektor usług od czasu pojawienia się pierwszych stron WWW.

W rozdziale II zawarto rozważania terminologiczne, które pozwalają na wyznaczenie zakresu przedmiotowego pracy. W pierwszej kolejności przytaczam różne nazwy, jakimi posłużono się w literaturze oraz aktach prawnych w odniesieniu do dostawców usług sieciowych. Przede wszystkim wskazuję różnice oraz podobieństwa między zakresami pól semantycznych tych pojęć. Przedstawiam w tym rozdziale także propozycje podziałów oraz klasyfikacji dostawców usług sieciowych w zależności od zakresu i przedmiotu ich świadczeń. Celem rozważań jest uzasadnienie celowości posługiwania się w pracy pojęciem dostawcy usług sieciowych wbrew temu, że polski ustawodawca posługuje się pojęciem usługodawcy usług świadczonych drogą elektroniczną. Dodatkowo wyjaśniam, jak należy rozumieć wyrażenie „usługa społeczeństwa informacyjnego”, które stanowi element definicyjny ustawowego pojęcia usługodawcy usług świadczonych drogą elektroniczną.

Rozdział III stanowi próbę dokonania analizy instytucji odpowiedzialności dostawców usług sieciowych za treści użytkowników, funkcjonujących w systemie prawa amerykańskiego. Ma on istotne znaczenie z punktu widzenia obecnie obowiązującej regulacji europejskiej w tym zakresie, ponieważ to właśnie na amerykańskim Digital Millennium Copyright Act¹² wzorowana była dyrektywa 2000/31/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 8 czerwca 2000 r. w sprawie niektórych aspektów prawnych usług społeczeństwa informacyjnego, w szczególności handlu elektronicznego w ramach rynku wewnętrznego (dyrektywa o handlu elektronicznym) (Dz. Urz. WE L 178 z 17.07.2000, s. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 25, s. 399). W rozdziale tym przedstawione zostały odrębnie zasady odpowiedzialności za naruszenia praw autorskich oraz za inne naruszenia. Wertykalna metoda regulacji zagadnienia jest w opozycji do przyjętej przez ustawodawcę unijnego uregulowania horyzontalnego, co ma doniosłe znaczenie

¹² Digital Millennium Copyright Act z dnia 28 października 1998 r. (Pub. L. No. 105–304, 112 Stat. 2860).

dla kwestii stosowania prawa oraz jego przewidywalności dla dostawców usług sieciowych. W tym miejscu stawiam sobie pytanie o to, która metoda regulacji jest lepszym rozwiązaniem.

W budowie rozdziału III można wyróżnić dwie zasadnicze części, co jest związane z przyjęciem w prawie amerykańskim wspomnianego wertykalnego sposobu uregulowania odpowiedzialności dostawców usług sieciowych. Pierwsza poświęcona została tzw. odpowiedzialności za słowo, czyli odpowiedzialności za naruszenie inne niż naruszenie praw autorskich. Dokonana w niej została analiza historyczna kształtowania się poszczególnych modeli odpowiedzialności, a także synteza orzecznictwa w tym zakresie. W części drugiej omówione zostały zasady odpowiedzialności oraz jej wyłączenia w przypadku naruszeń praw autorskich przez treści pochodzące od użytkowników. W każdej części przedstawione zostało reprezentatywne orzecznictwo sądów amerykańskich. Powołanie się na dość obszerne orzecznictwo jest także podyktowane specyfiką *common law*, polegającą na prawotwórczej roli wymiaru sprawiedliwości. Orzecznictwo to, tak samo jak treść DMCA oraz CDA, miało znaczący wpływ na ostateczny kształt unijnych regulacji dotyczących zasad odpowiedzialności dostawców usług sieciowych za treści użytkowników. Nadal ma ono ogromny wpływ na poglądy kształtowane przez przedstawicieli doktryny, a także na rozstrzygnięcia sądów europejskich, gdy zastosowanie przepisów prawa nie daje zadowalających rezultatów lub w ogóle nie pozwala rozstrzygnąć sprawy.

Rozdział IV poświęcony został europejskiej regulacji odpowiedzialności dostawców usług sieciowych, w szczególnej mierze przesłankom jej wyłączenia. Instytucja odpowiedzialności cywilnoprawnej dostawców usług sieciowych została poddana analizie i przedstawiona jako instytucja prawa Unii Europejskiej, co stanowi konsekwencję przyjęcia przeze mnie stanowiska o pełnym charakterze harmonizacji regulacji wyłączenia odpowiedzialności dostawców usług sieciowych za treści użytkowników. W rozdziale tym omówione zostały rozwiązania istniejące w systemach prawnych państw członkowskich przed uchwaleniem dyrektywy o handlu elektronicznym, ich mankamenty oraz obecny stan regulacji. Dokonana została także analiza polskiej ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1422), która stanowi implementację wyżej wskazanej dyrektywy. Została ona poddana ocenie pod kątem zarówno poprawności implementacji, jak i skuteczności ustanowionych w niej rozwiązań. W tym celu dokonałam zestawienia obu aktów prawnych

i nie poprzestając na tym, ukazałam wskazaną regulację w szerszej – europejskiej – perspektywie. Przytaczam także miarodajne orzecznictwo sądów krajowych państw członkowskich oraz orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, ujednociające linię orzeczną we wszystkich państwach członkowskich. W tej części pracy omówiono kolejno zasady wyłączenia odpowiedzialności dostawców świadczących usługi *mere conduit*, cachingu, hostingu oraz administratorów odesłań hipertekstowych i operatorów systemów wyszukiwawczych. Odrębny podrozdział poświęcony został omówieniu procedury notyfikacyjnej, czyli procedury zawiadamiania o naruszeniu i reagowania na zawiadomienie. W rozdziale IV przedstawione zostały postulaty wprowadzenia w obowiązujących regulacjach zmian, które w moim przekonaniu mogłyby usprawnić ochronę przed skutkami naruszeń dokonanych drogą elektroniczną.

Rozdział V zawiera rozważania kolizyjnoprawne. Przedstawiam w nim problematykę wskazania prawa właściwego dla naruszeń dokonywanych drogą elektroniczną. Umieszczenie tego rozdziału w niniejszej pracy wydaje się niezbędne z uwagi na aterytorialny charakter Internetu oraz wielomiejscowość działań podejmowanych przez użytkowników. W pierwszej kolejności definiuję pojęcie elektronicznego czynu niedozwolonego. Za jego pomocą staram się udzielić odpowiedzi na pytanie o to, czy istnieje potrzeba szczególnej normy kolizyjnej dla tych czynów. Następnie dokonuję analizy rozporządzenia Rzym II w zakresie, w jakim wskazuje ono prawo właściwe dla odpowiedzialności dostawców usług sieciowych za treści użytkowników. Przedstawiam w tym miejscu zarówno zasady ogólne, jak i szczególne normy kolizyjne wyróżnione przez prawodawcę unijnego z uwagi na specyfikę określonego naruszenia. W dalszej kolejności wskazuję normy kolizyjne określające prawo właściwe dla naruszeń dóbr osobistych, zawarte w polskiej ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz. U. Nr 80, poz. 432). Dodatkowo, w części poświęconej prawu właściwemu dla naruszeń własności intelektualnej, dokonuję prezentacji alternatywnych propozycji wskazania prawa właściwego dla naruszeń wielomiejscowych, zawartych w projektach modelowych zasad prawa prywatnego międzynarodowego.

W pracy wykorzystane zostały następujące metody badawcze: historyczna, dogmatyczna, empiryczna (socjologiczna), kolizyjnoprawna oraz, w niewielkim stopniu, porównawcza.

Chciałabym w tym miejscu złożyć serdeczne wyrazy wdzięczności Pani Profesor Małgorzacie Świdorskiej za dzielenie się ze mną mądrością oraz życzliwość okazaną w trakcie pracy nad rozprawą doktorską przygotowywaną na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, które legły u podstaw niniejszej publikacji. Dziękuję także Pani Profesor Marii Dragun-Gertner oraz Panu Profesorowi Andrzejowi Matlakowi za wnikliwą recenzję rozprawy doktorskiej, za wszelkie wskazówki oraz uwagi krytyczne, a także za życzliwość okazaną w trakcie obrony rozprawy. Pragnę także podziękować Panu Doktorowi Tomaszowi Targoszowi za wskazówki zamieszczone w recenzji wydawniczej publikacji.

Rozdział I

Wprowadzenie

1. Początki i rozwój sieci informatycznych na świecie

Zdaniem R. Skubisza¹³ załączków sieci informatycznych o zasięgu globalnym należy upatrywać w czasach zimnej wojny, czyli okresu wzmożonej rywalizacji technologicznej między Stanami Zjednoczonymi Ameryki Północnej oraz Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich. W 1957 r., gdy ZSRR wystrzelił pierwszy sputnik w przestrzeń kosmiczną, w Stanach Zjednoczonych powołano ARPA (Advanced Research Projects Agency). Zadaniem ARPA, jako jednej z agencji strukturalnie podporządkowanych Departamentowi Obrony, było zapewnienie Stanom Zjednoczonym przewagi nad Związkiem Radzieckim w sferze wykorzystania dokonań nauki i techniki w sektorze militarnym¹⁴. Stany Zjednoczone dysponowały wówczas systemem obrony raketowej, do której uruchomienia niezbędne było wykorzystanie komputerów. Rozwój tych idei szedł w parze z ewolucją nowej dziedziny nauki – informatyki, która w swej dojrzałej formie promowała pomysł łączenia komputerów między sobą¹⁵.

Świadectwa narodzin idei globalnej sieci informatycznej upatrywać można także w artykule V. Busha zatytułowanym *As We May Think*, który został opublikowany w miesięczniku „The Atlantic Monthly” w lipcu 1945 r. W opracowaniu tym w nowatorski i odważny sposób wskazany został kierunek rozwoju różnorodnych sieci komputerowych, w tym – nowoczesnych metod porozumiewania się na odległość.

¹³ R. Skubisz (w:) *Internet 2000...*, s. 7.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ A.P. Urbański, *Cywilizacja Internetu*, Poznań 2003, s. 15.

Kolejną przełomową datą w rozwoju sieci był rok 1964, kiedy to P. Baran opublikował raport przedstawiający ideę „zdecentralizowanej technologii sieciowej”, która umożliwiałaby pracę pomimo awarii połączeń, np. w trakcie wojny, co stanowiło realizację amerykańskiego snu sprzed siedmiu lat. Raport ten zapoczątkował lawinowy rozwój Internetu¹⁶. Pierwsze eksperymenty z tworzeniem połączenia między dwiema stacjami komputerowymi, jedną znajdującą się w Massachusetts, drugą – w Kalifornii, przeprowadzono już 1965 r. Głównym założeniem tego systemu była możliwość rozłożenia obciążeń jednego komputera na więcej maszyn, także położonych w odległej części Stanów Zjednoczonych. Zastosowanie połączenia telefonicznego miało doprowadzić do tego, aby przeciążony komputer automatycznie przesyłał dane obliczeniowe do oddalonego komputera i w ten sposób „podzielił się z nim pracą”¹⁷. Dwa pierwsze węzły sieci ARPAnet na Uniwersytecie w Kalifornii (UCLA) oraz w Instytucie Stanforda (SRI) powstały zaledwie pięć lat później. Rok 1969 przyniósł narodziny Internetu jako sieci fizycznej. Wówczas to powstała sieć złożona z kilkudziesięciu komputerów, które pomimo rozlokowania w różnych częściach Stanów Zjednoczonych były w stanie współdziałać przy sterowaniu wyrzutnią raketową. Z racji tego, że nigdy nie zaszła potrzeba skorzystania z tego systemu obronnego, kontrolę nad rozwojem sieci wkrótce przejęło środowisko naukowe¹⁸. W 1977 r. opracowano protokoły TCP i IP, a cztery lata później zaczął funkcjonować BITnet (Because It's Time Network)¹⁹. System ten umożliwił połączenie centrów komputerowych na świecie. Protokół TCP/IP stał się standardowym protokołem w 1983 r. W tym samym czasie utworzono sieć łączącą europejskie ośrodki akademickie – European Academic and Research Network (EARN), która stanowiła europejską wersję BITnetu. W 1984 r. opublikowana została specyfikacja systemu nazw domenowych, czyli tzw. Domain Network System (DNS). Jest to system serwerów, dzięki któremu możliwa jest usługa „tłumaczenia” adresów znanych użytkownikom Internetu – mnemonicznych – na adresy rozpoznawalne przez

¹⁶ T. Bienias, *Kto wiedział, że to rewolucja*, Gazeta Komputer – dodatek do Gazety Wyborczej 1999, 16 października.

¹⁷ A. Urbański, *Cywilizacja...*, s. 15.

¹⁸ Tamże, s. 16.

¹⁹ Ch.W. Bailey Jr, *Two Electronic Serials on Bitnet. The Public-Access Computer Systems Review and Public-Access Computer Systems News*, 1990, <http://digital-scholarship.org/cwb/2eserial.pdf> (data dostępu 7 października 2011 r.).

urządzenia będące częścią sieci komputerowej²⁰. Niemniej nawet wówczas dostęp do Internetu był ograniczony – przysługiwał pracownikom Departamentu Obrony Stanów Zjednoczonych oraz jego agencjom. Sytuacja uległa zmianie w 1988 r., kiedy to w Stanach uruchomiono szybkie łącze NSFNET T1, a rząd amerykański zaczął korzystać z protokołu OSI zamiast IP²¹. W 1990 r. miejsce NSFNET T1 zajęła sieć NSFNET T3, a następnie w 1993 r. – IP BONE. W 1991 r. zaczęły funkcjonować dwa nowe systemy – WAIS i Gopher, dzięki którym zwiększona została liczba usług internetowych. W roku kolejnym zaczęła funkcjonować World Wide Web stworzona przez Tima Bernersa-Lee, a liczba podłączonych do sieci komputerów przekroczyła milion. Podłączono inne kraje – w tym Polskę w 1991 r. – a NSFNET zniósł zakaz korzystania z Internetu w celach komercyjnych. W 1993 r. uruchomiono przeglądarkę Mosaic, która służyła do odkodowywania stron WWW, co znacząco przyspieszyło rozwój Internetu²². W roku 1993 powstała organizacja dziewiętnastu państw Europy Wschodniej i Centralnej – CEEnet (Central and Eastern European Network), której funkcja polegała na stworzeniu forum wymiany doświadczeń związanych z rozwojem sieci w tym regionie. Utworzono także Transeuropejskie Stowarzyszenie ds. Badań i Edukacji Sieciowej – TERENA (Trans-European Research and Education Networking Association)²³. W 1995 r. NSFNET został przekształcony w sieć badawczą, a na rynku amerykańskim pojawiły się sieci typu *dial-up*. Następnie, w 1996 r., pojawiły się nowe wyszukiwarki internetowe, m.in. Lycos, Yahoo!. Wówczas powstał też nowy język modelowania przestrzennego VRML. Pomiędzy dwiema czołowymi przeglądarkami internetowymi, Internet Explorer i Netscape Navigator, trwał wyścig technologiczny. Gdy na rynku pojawiły się alternatywne wyszukiwarki, doprowadziło to do upadku Netscape'a²⁴. W 1997 r. zaczęły powstawać pierwsze portale internetowe. Dwa lata później działalność rozpoczął pierwszy (i funk-

²⁰ Ch. Caleca, *Le résolution de nom*, <http://christian.caleca.free.fr/pdf/DNS.pdf> (data dostępu 25 marca 2014 r.).

²¹ H.W. Braun, *Remarks on the NSFNET T1. Backbone* (w:) E. Aupperle [i in.], *NSFNET. The T1 Comes Out of Age*, <http://www.nsfnet-legacy.org/archives/04-T1.pdf>, s. 3–4 (data dostępu 7 października 2011 r.).

²² J. Gołaczyński, *Umowy elektroniczne w prawie prywatnym międzynarodowym*, Warszawa 2007, s. 14.

²³ R. Skubisz (w:) *Internet 2000...*, s. 8.

²⁴ J. Gołaczyński, *Umowy elektroniczne...*, s. 15.

Daria Katarzyna Gęsicka – doktor nauk prawnych, asystent w Katedrze Prawa Cywilnego i Międzynarodowego Obrotu Gospodarczego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu; filolog ze specjalnością filologia angielska. Jest autorką publikacji (w tym anglojęzycznych) z zakresu prawa autorskiego, prawa cywilnego oraz prawa nowych technologii.

- W prezentowanej monografii przedstawiono m.in.:
 - rozważania na temat prawa właściwego dla odpowiedzialności dostawców usług sieciowych za treści użytkowników,
 - regulacje dotyczące wyłączenia odpowiedzialności dostawców usług sieciowych w Unii Europejskiej,
 - zasady odpowiedzialności dostawców usług sieciowych na przykładzie prawa amerykańskiego.
- Opracowanie obejmuje również analizę najważniejszych orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz sądów krajowych, przy czym szczególną uwagę zwrócono na ich wpływ na funkcjonowanie dostawców usług sieciowych.
- Publikacja zawiera także krytyczne rozważania na temat aktualnego stanu prawnego w tym zakresie oraz – jako jedyna obecnie na polskim rynku – szczegółowo odnosi się do projektowanych zmian w ustawie o świadczeniu usług drogą elektroniczną.
- Książka jest przeznaczona przede wszystkim dla prawników zajmujących się zagadnieniami naruszeń prawa w internecie oraz dostawców usług sieciowych pragnących zabezpieczyć swoją pozycję prawną. Zainteresuje również użytkowników usług świadczonych drogą elektroniczną.

Uniwersytet Jagielloński

SERIA REKOMENDOWANA PRZEZ KATEDRĘ PRAWA WŁASNOŚCI
INTELEKTUALNEJ WYDZIAŁU PRAWA I ADMINISTRACJI UJ

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-264-3318-4

9 788326 433184

Cena 99 zł
(w tym 5% VAT)

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01
zamowienia.ksiazki@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

9788326433184 W01P01